

ДО НАУЧНОТО ЖУРИ

По процедура за защита на дисертационен труд на тема „*Приложимо право към менителница, запис на заповед и чек по българското международно частно право*“, представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ от докторанта **Цветан Димитров Крумов**
Научен консултант-Доц. д-р Пламенка Маркова

РЕЦЕНЗИЯ

от доц.д-р Пламенка Маркова
Институт за държавата и правото, БАН

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със заповед № РД-09-29/16 04 2018 г. на директора на Института за държавата и правото съм определена за вътрешен член на научното жури за защита от докторанта в самостоятелна форма на обучение Цветан Крумов с дисертационен труд на тема „*Приложимо право към менителница, запис на заповед и чек по българското международно частно право*“, представен за присъждане в Института за държавата и правото на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6 „Право“ (международно частно право). На първото заседание, което се състоя на 26 04 2018 г., съм определена за рецензент на представения дисертационен труд.

А. ФОРМАЛНИ ИЗИСКВАНИЯ

I. Подготовка на докторанта

1. Цветан Крумов е завършил Юридическия факултет на Софийския университет “Св. Кл. Охридски” през 2002 г. с успех от следването отличен 5,83 и от държавните изпити –5.67. Придобил е бакалавърска степен по английско право от Лондонския университет и магистърска степен от университета в Оксфорд.

2. Зачислен е като докторант през 2016 г. Назначен е за асистент по международно частно право в ИДП през 2017 г. Със заповед РД-09-

132/2016 г. той е отчислен с право на защита. Крумов е изпълнил в срок предвидените в индивидуалния план задачи, положил е всички необходими изпити с отличен успех

3. Цветан Крумов е представил в първичното научно звено – секцията по международноправни науки преработен вариант на дисертационния труд, който е обсъден на 27.03.18 г., и след направени препоръки за неговото усъвършенстване е открита процедурата по защита.

Изискванията относно хода на процедурата са спазени.

II. Документи относно защитата

1. Дисертационният труд обхваща 330 страници, включващи научното изследване, списък на използваната литература и на съкращенията. Той е напълно самостоятелно оригинално творческо постижение на автора и първият монографичен труд в областта на приложимото право към менителничните ефекти в българското международно частно право. Темата не е изследвана систематично досега в българското международно частно право, отчасти поради липсата на детайлна позитивноправна уредба у нас преди 1996 г. и поради силно намаленото значение на менителничните ефекти като платежно средство. Актуалността ѝ е обусловена от ускореното развитие на търговските отношения със страни от различни правни системи, използващи менителничните ефекти, които са в основата на т.нар. форфетинг, въпреки появата на нови форми на банковите разплащания и кредитиране. Практическият опит на докторанта в областта на банковото право, както и обстояния и систематизиран анализ на достъпната научна литература на няколко езика и на богатата съдебна практика, е спомогнал за обхващането на всички проблеми при възникване и действие на менителничните задължения и прехвърлянето на права; средствата за упражняване, запазване и защита на правата и приложимото право към всеки от отделните въпроси.

Списъкът на използваната литература на български език съдържа 27 заглавия, а на чужди езици - 52 заглавия, които са публикувани в различни периоди от време и отразяват в пълнота академичните и нормотворчески дебати относно приложимото право към менителничните

ефекти. Използваните съчинения са коректно цитирани в бележките под линия.

2. Представен е автореферат, който дава точна представа за научното изследване и справка за приносните моменти в дисертацията. **Авторефератът** в размер на 27 стандартни страници отразява вярно основното съдържание на труда, използваните методи на изследване, актуалността и значимостта на избраната тема.

3. Докторантът е представил коректно **научната новост** на труда и неговото **значение**

4. Докторантът е **публикувал 4** статии по темата на дисертационния труд. Те са по съществени проблеми, поместени са в авторитетни юридически списания и сборници в България (сп. „Правна мисъл“ и в «Научни трудове на Института за държавата и правото») и представят г-н Крумов като утвърждаващ се и надежден автор. Взел е участие в Шеста и Седма национални конференции на докторантите в областта на правните науки, както и в национална научна конференция в чест на проф. Емил Георгиев, СУ 2016.) В резултат на това е събрал 322 точки по кредитната система на ЦО при БАН

5. Докторантът е представил грижливо подредени необходимите за защитата **документи**.

Изложеното свидетелства, че са налице формалните предпоставки по чл. 25—26 ППЗРАС за допускане до и успешна защита на дисертационния труд.

Б. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

І. Обща характеристика

1. Представената за защита дисертация е научноизследователски труд, **отпечатан в съществени негови части**. Авторът е проучил всички достъпни публикации, свързани с изследваната тема и материалите по подготовката на Женевски конвенции. Макар че тази литература е използвана предимно като илюстрация на негови становища, там, където присъства **научна критика**, тя е коректна и обоснована (с.38; 87-88; 110;119; 248 и др.).

2. Похвален е критичният подход на дисертанта към действащото **българско законодателство**. Авторът не само показва познаването на това законодателство, но убедително разкрива неговите недостатъци. Те са

мотивирали предложенията за промени, систематизирани в заключението. Добре би било нормотворческите органи да се запознаят и обсъдят тези бележки.

3. Много добре е представена в дисертационния труд **съдебната практика** (с. 162-163, с. 195 и сл., с. 236 и др.). Тя е използвана и като илюстрация за проблемите при прилагането на правната уредба, и като обект на критика с оглед на нейното подобряване.

II. Научни приноси

1. Богатство на правни проблеми. Авторът е разкрил многообразието от правни проблеми, които поставя стълкновителната уредба на ценните книги и е анализирал българската уредба чрез сравнение с унифицираната система на Женевските конвенции и с източници от системата на Общото право, които се отличават в много аспекти от Женевските конвенции.

Въпреки високата степен на унификация все още много от решенията относно приложимото право поражда затруднения, тъй като менителничните ефекти създават различни задължения, които трудно се квалифицират. Пораждат се и трудни процесуални проблеми. В резултат на това се стига до множество от конкретни стълкновителни норми, които са приложими към отделни елементи на менителницата, записа на заповед и чека като използват различни фактори на привързване и в резултат на това уредбата се фрагментира. Примерите в работата са многобройни – например в Първа глава способността за задължаване противопоставя териториалния принцип и националността, като отчита различни интереси. Друг пример може да бъде конкуренцията между мястото на подписване и мястото на изпълнението при уредбата на действието за задълженията. Тук факторите на привързване са само териториални, тъй като отразяват необходимостта от стабилност при търговията, но те също водят до приложимостта на различни правни системи и след действието на всички стълкновителни норми налице е сложна материалноправна съвкупност, която затруднява правоприлагащите органи

2. Логична структура Съдържанието е изградено около основните въпроси на правната уредба на менителницата, записа на заповед и чека: възникване и действие на менителничните задължения и прехвърляне на права; средствата за упражняване, запазване и защита на правата и приложимото право към всеки от отделните въпроси. Всяка отделна глава

се състои от параграфи и точки, които съдържат теоретични постановки по отделни въпроси като преpraщането и квалификацията в българския Търговски закон и Кодекса на международното частно право; възможността за избор на приложимо право в отделни случаи; сравнителноправен анализ, основан на Междоамериканските конвенции и вътрешното право на страните от Общото право и т.н. Тази структура позволява да се оцени способността на автора за анализ на правната уредба, както и да очертава нейната цел и социална функция. Той пише предметно. Търси правните проблеми и върху тях успешно съсредоточава научните си усилия

3. Критично отношение към действащата законова уредба.

Авторът изследва юридически трудна тема, която показва познаване на международното частно право и на материалноправната уредба на менителничните ефекти. В резултат на задълбочения анализ той прави редица конкретни предложения за усъвършенстване на множество норми от Търговския закон, подробно отразени и систематизирани в Справката за приносите. Предлага ратифицирането на Женевските конвенции, защото сегашният подход дава възможност на държавите, ратифицирали конвенциите, да не прилагат стълкновителните норми при отношения, свързани с България (въз основа на чл. 10 Конвенцията за менителницата и чл. 10 Конвенцията за чека), въпреки че в отношения, свързани със същите държави българските съдилища на практика прилагат решенията по КМ и КЧ, както са възприети в Търговския закон.

Наред с общото приносно значение на труда внимание заслужават и отделни особено оригинални негови приноси като:

- а.** изследването на *историческото развитие* на правната уредба на приложимото право към менителничните ефекти;
- б.** анализът на *международноправната уредба* на приложимото право към менителничните ефекти (с. 43—56). Горещо препоръчвам тази част от изследването на българските нормотворчески органи;

IV. Критични бележки

Към дисертационния труд имам някои критични бележки и възражения, които не променят общата оценка на неговите преобладаващи приносни качества.

1. Добре би било да се прави ясно разграничаване между давностния срок за регресното притезание, наречено в Търговския закон „обратен иск“

и преклузивните срокове. Макар и бегло отбелязана, личи осведомеността относно променената квалификация на погасителната давност като процесуален институт за нуждите на международното частно право в много от държавите от англосаксонския правен кръг. Би трябвало да се изтъкне като положителна тенденция отпадането в съвременното на един потенциален източник на сътолковение на закони.

2. В някои части изложението навлиза прекомерно в подробно разглеждане на въпроси, които според мен, е трябвало да бъдат поставяни за пълнота, а не да ги подлага на самостоятелно и обстойно разглеждане (напр, относно понятието „национален закон“; някои становища на отделни английски автори и съдии и др.) Това е довело до неоправдано увеличаване на обема на дисертацията. Нужно е било по-внимателно пресяване на проблемите.

3. Препоръчително е авторът да обръща повече внимание на словесното олекотяване на изказа. Това се придобива с опита в писането и не се съмнявам, че той ще го постигне.

В. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основата на представената характеристика на дисертационния труд *“Приложимо право към менителница, запис на заповед и чек по българското международно частно право”*, както и на непосредствените ми лични впечатления от дейността на Цветан Крумов като докторант и асистент в секция *“Международноправни науки”* в Института за държавата и правото, както и от неговите публикации по и извън темата на дисертационния труд в българския правен печат предлагам на Научното жури да приеме за **установено**, че:

1. Спазени са *формалните изисквания* на ЗРАС, ППЗРАС и съответния правилник на Института за държавата и правото

2. *Професионалното развитие* на Цветан Крумов като докторант и асистент е позволило да натрупа опит в изследователската дейност и е добра основа за неговото по-нататъшно развитие.

3. Представеният *дисертационен труд*, отпечатан в основните му части, е оригинално творческо научно постижение, плод изцяло на самостоятелната изследователска дейност на автора. Той е насочен към решаване на важни и актуални научни и приложни проблеми на международното частно право, подготвен е в съответствие със съвременните постижения на българската и чуждестранната правна наука

и творчески ги доразвива. Трудът е на високо теоретично равнище и допринася за решаване на важни и много актуални проблеми. Научните постижения на кандидата се изразяват в обогатяване на съществуващите знания по международно частно право и имат съществено значение за нормотворческата практика и практиката по прилагане на международното частно право.

Посочените и други досегашни постижения на кандидата оформят моето убеждение на основание чл. 11, ал. 2 във вр. с чл. 6, ал. 3 ЗРАС, и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ИДП да дам **ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА** на дисертационния труд на **Цветан Димитров Крумов** и с дълбоко убеждение предлагам на Научното жури да вземе единодушно решение, с което да му присъди образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6 „Право“ – международно частно право.

30 05 2018 г.

София.

ЧЛЕН НА НАУЧНОТО ЖУРИ-РЕЦЕНЗЕНТ

Доц. д-р Пламенка Маркова